

1. Apter D. Politics of Modernization. – Chicago, 2008. – 126 p.
2. Ajami F. Global Logic of the Neoconservatives // World Politic. – 2009, april. – Vol. 30. – № 3. – p. 74-84.
3. Chantebout B. Droit constitutionnel et science politique. – P.: Plon, 2008. – 286 p.
4. Eatson D. The Political Systems. N. Y.; 2003. – 422 p.
5. Freund J. L'essence du Politique. – Paris, 2003. – 186 p.
6. Gallois P. M. Geopolitique; les voles de la puissance. Paris. Fondation pour les etudes de defence nationale/ Plon, 2000. – 426 p.
7. Girardet R. Problemes contemporains de defense nationale. – P.: Dalloz, 2004. – 524 p.
8. Lacoste Y. Questions de géopolitique. – P., 1988. – 626 p.
9. Manning D.-J., Robinson T.-J. The Place of ideology in Political Lafe. L. 2005. – 446 p.
10. Michel B. Un monde en mouvement. - P.: Nathan, 2001. – 214 p.
11. Stutz F. P., de Souza A. R. The World Economy. – Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, 2005. – 438 p.
12. Oxford Paperback Encyclopedia. – Oxford: University Press, 1998. – 645 p.
13. O'Tuathail G. Critical Geopolitics: The Politics of Writing Global Space. Minneapolis, 2002. – 176 p.
14. Wallerstein I. M. Geopolitics and Geoculture: Essays on the Changing World – System. Cambridge, England: Cambridge University Press, 2001. – 216 p.

УДК 327.01:172.4

СПВВІДНОШЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ МИРУ ЧЕРЕЗ ВІЛЬНУ ТОРГІВЛЮ З СУЧАСНОЮ МІЖНАРОДНОЮ ПОЛІТИКОЮ

Федина С. Р.

У статті висвітлюється питання взаємозалежності миру, однією зі складових частин якого є мораль, вільної торгівлі та сучасної міжнародної політики. Вільна торгівля залежно від контексту і способу її використання може слугувати встановленню чи порушенню миру. Мир, у свою чергу, залежить не тільки від відсутності збройного конфлікту, а й від розбудови повноцінного суспільства і надання людям права на життя в такому суспільстві.

Ключові слова: мир, вільна торгівля, взаємозалежність, І. Кант, моральність, міжнародні відносини, міжнародна політика.

In this article the author examines a question of interdependence of peace (one of components of which is morality), free trade and modern

international politics. Depending on the way of its application free trade can serve either establishment or infringement of peace. Peace, for its part, depends not only on the absence of armed conflict, but also on the construction of full-value society and concession of a right to live in such a society to the people.

Keywords: *peace, free trade, interdependence, I. Kant, morality, international relations, international politics.*

Одне з найактуальніших питань міжнародної політики, на яке постійно шукають відповідь, – як досягнути миру та стабільності у світі. Вагоме місце у процесі пошуку займає концепція миру через вільну торгівлю. Проблематика миру в міжнародних відносинах передусім залежить від того, що кожна зі сторін розуміє під поняттям миру. Відповідно до такого розуміння, буде оцінюватися реальність його досягнення, а також розроблятимуться шляхи встановлення і підтримання миру. Оскільки більшість країн вважає доцільним і вигідним вести саме мирну зовнішню політику, вільна торгівля може забезпечити ефективність такого процесу.

Політики і мислителі ще з часів Аристотеля відзначали зв'язок між економічним розвитком, політичними реформами та демократією, наголошуючи, що вільна торгівля має тенденцію розвиватися саме в демократичних країнах та поміж ними і вважається найбільш мирним засобом досягнення багатства, бо за таких умов економіка розвивається краще, ніж за автаркії [16; 63].

Ще з 1750 року, коли барон де Монтеск'є проголосив мир одним із природних результатів торгівлі між народами, багато економістів та політологів підтримали його тезу. Як зауважував Т. Гоббс: те, що схиляє людину до миру, це страх смерті, бажання мати речі, необхідні для зручного життя, і надія на можливість володіти ними [17; 1269]. І. Кант, у свою чергу, стверджував, що відкриті комерційні відносини між народами світу будуть єднати їх у спільному, мирному «підприємстві»: «...торгівля... збільшить багатство та владу мирних, продуктивних секторів населення за рахунок орієнтованих на війну аристократів і ...зблизить представників різних народів» [9; 62]. У XIX столітті, на думку Дж. Павелла, мир тривав передусім через правило невтручання, яке стало основою для зовнішньої політики. Держави рідко намагалися залякувати одна одну, і першопричиною цього була взаємовигідна економічна політика, яка проявлялася у значній свободі пересування людей, товарів та капіталу. Зменшуючи інтервенцію в економічних відносинах, уряди зменшували ризик того, що економічні спори переростатимуть у політичні. Але головне, що не було економічних приводів для завоювання, оскільки люди по один бік кордону могли вільно отримувати ресурси з іншого боку кордону. Торгівля

розширювалася, посилюючи позиції держав, що формувалися на відносинах постачальників та споживачів. І хоч вільна торгівля ніколи не була гарантом миру, вона значно знижувала небезпеку виникнення війни [13]. Деякі вчені, як, наприклад, Джон Стюарт Мілл у 1848 році, наголошували, що вільна торгівля є засобом покінчити з усіма війнами.

Під час холодної війни республіканці та демократи США однаково зверталися до торгівлі як основного засобу для забезпечення розвитку прав людини та демократії, і таким чином сприяли побудові більш мирного світу. Поширення торгівлі розглядалося не тільки як спосіб підняття стандартів життя, але й як засіб єднання союзників і поширення цінностей свободи на більше коло народів. І торгівля розглядалася як інструмент побудови миру у світі, який пережив катастрофи двох воєн [7].

На сучасному етапі вільна торгівля є однією із засад успішної зовнішньої політики розвинутих держав та економічних співтовариств. Вагомим аргументом на підтримку тези, що торгівля сприяє миру, є поширення інтеграції. Національні економіки стають більш взаємозалежними, і у випадку війни країни багато втрачуть. Війна у глобалізованому світі означає не тільки людські жертви, а й розрив торгівельних та інвестиційних зв'язків, що завдасть непоправної шкоди економіці. Інакше кажучи, глобалізація неймовірно підвищила кошт війни. Вона надає націям право підвищувати добробут через виробництво та обмін, а не через завоювання територій та ресурсів. З розвитком економіки багатство почало вимірюватися в інтелектуальній власності, фінансових активах та людських ресурсах, а такий капітал неможливо здобути за посередництвом військових.

Окрім того, маємо зрозуміти, наскільки важливу роль відіграє торгівля та міжнародний маркетинг у самому створенні миру [5; 3]. Як зауважує Джон Грехем, уся діяльність, яка стосується, наприклад, розвитку, виробництва і маркетингу комерційних літаків та космічних засобів пересування, зумовлює активну співпрацю мільйонів людей зі всього світу. Усі ці взаємозв'язки дають не тільки результати, пов'язані з прибутком, – передусім вони створюють персональні зв'язки та взаєморозуміння. А саме вони є фундаментом для глобального миру і процвітання [5; 4]. Торгівля зумовлює мир через більше порозуміння та взаємозалежність. Отже, менше торгівлі – менше і вищезгаданих цінностей [5; 6].

В останній своїй праці для Світового банку П. Кольєр показує таку ж взаємозалежність між економічними умовами та громадянськими війнами. Його дослідження обґрунтовує, що країни, в яких спостерігається занепад економіки, схильні до внутрішнього насильства. Щороку з погіршенням економічної ситуації зростає

ймовірність того, що в суспільстві може розпочатися збройний конфлікт. І якщо вже громадянська війна почалася, спад у прибутках і нагромадження зброї збільшує ймовірність майбутніх конфліктів [1; 38-45].

Вільна торгівля сприяла виникненню транснаціональних корпорацій – вони забезпечують можливість доступу до різноманітних товарів і послуг у різних країнах світу, проте водночас вони насаджують тільки своє, не даючи місцевому виробнику можливості працювати і розвиватися. Для економічно успішних країн вільна торгівля є фактором подальшого розвитку та процвітання, а для «слабших» країн – фактором попадання під вплив сильніших партнерів і, відповідно, втрати своєї ідентичності. Тож наявність вільної торгівлі не є фактором, який на 100 % гарантує відсутність війни.

Власний економічний інтерес є вагомим аргументом проти війни. Зацікавлення починати війну для втілення економічних інтересів буде послаблено, як тільки суспільство зрозуміє, що війна може тільки перервати торгівлю і, відповідно, зменшити прибутки. Торгівля створюватиме відносини взаємозалежності, які будуть «просувати» взаєморозуміння між людьми та применшуватимуть вірогідність конфлікту [16; 63].

І. Кант наголошував, що за умови вільної загальної торгівлі будуть формуватися умови для непорушення миру, оскільки загальна взаємозалежність і економічна вигода будуть факторами, що сприятимуть стабільності і мирному співіснуванню. По всьому світові більша торгівля створює передумови для миру. Є видимі економічні здобутки від торгівлі та співпраці. Так само важливо, що потенційні високі дивіденди створюють передумови для миру. Такі інтереси протистоятимуть тим, хто хоче отримати прибуток від ворожості і конфлікту [8].

Вільна торгівля сприяє миру за допомогою кількох факторів:

- глобальна взаємозалежність;
- страх втратити свої позиції, економічний і, відповідно, соціальний добробут;
- торгівля як фактор сприяння взаємопорозумінню.

Є ще один позитивний аспект економічної цінності миру – для людей, що живуть у сприятливих умовах, страх їх втратити є набагато більшим, аніж для бідних, а тому і цінність миру для них є набагато вищою [21; 54].

У деяких підходах зазначено, що демократія сприяє тому, що більша торгівля спричиняє більшу економічну взаємозалежність, а членство у багатьох міжурядових організаціях знижує ризик виникнення війни. Таке бачення часто називають «кантівською теорією миру», оскільки воно дуже схоже на теорію «вічного миру»,

висунути Кантом раніше; також її часто називають ліберальною теорією, особливо коли вона фокусується на ефекті торгівлі та демократії. Багато дослідників погоджуються, що ці змінні позитивно впливають одна на одну, але кожна з них має свій миротворчий елемент. Наприклад, у країнах, що мають значний товарообіг, можуть існувати економічно зацікавлені групи, які запобігатимуть загальній руйнівній війні, проте в умовах демократії такі групи можуть мати набагато більше впливу, і політичні лідери мусять прислухатися до їх позиції. На відміну від цієї думки, Б. Рассет та Дж. Р. О'Ніл вважають, що миротворчий ефект вільної торгівлі та економічної взаємозалежності може бути й важливішим, ніж ефект демократії, бо він впливає на мир прямо й опосередковано, продукуючи економічний розвиток і, як результат, демократію [14; 165-186]. Дослідник з університету Айови (США) Е. Гартцке вважає, що економічна свобода має значно більший вплив на розвиток демократії [3]. Однак є і такі, які не бачать жодної користі від торгівлі, а вбачають переваги тільки від демократії [4; 589-605].

Проте жоден з вищеперерахованих авторів не наголошує, що вільна торгівля – єдина передумова миру. Питання, наскільки вільна торгівля чи демократія є важливими для підтримання миру, може мати вагомі практичні наслідки, наприклад у підрахуванні ефективності застосування економічних санкцій та обмежень до авторитарних країн.

Вільна торгівля також сприяє підвищенню рівня економічного розвитку країни та відповідно зростанню рівня самореалізації та можливості доброго заробітку. Як стверджував Джон Бойд Опп, лауреат Нобелівської премії миру 1949 року, у світі не настане мир, поки величезна кількість населення відчуває на собі брак найнеобхіднішого для життя і вірить, що зміна економічної та політичної системи вирішить цю проблему. Світовий мир має базуватися на світовому достатку [15; 5].

Неореалісти мають свої аргументи у відповідь на позицію – мовляв, економічна взаємозалежність має миротворчий вплив на міжнародні відносини. По-перше, вони вважають, що у будь-якій боротьбі на передньому плані стоятиме загроза анархічного середовища та незахищеності, а не економічного інтересу. По-друге, ідея економічної взаємозалежності передбачає певну рівність та однакову залежність від глобальної економіки. Проте взаємозалежність не відкидає нерівності. Тому можна зробити висновок, що за умов розвитку та поширення вільної торгівлі як конфлікт, так і співпраця не зникнуть, але вони можуть бути спрямовані у більш мирне русло [16; 66].

П. Дж. Макдоналд зазначає, що сучасні дискусії щодо того, чи торгівля сприяє миру, спираються на 4 варіанти ширшої гіпотези:

- *Перша* стосується вартості потенційних можливостей та моделі стримування. Бо конфлікт чи навіть загроза конфлікту порушує нормальну торгову систему, а потенційні великі витрати будуть стримувати залежні країни від застосування військової сили для вирішення своїх політичних конфліктів.

- *Друга*, яку Макдоналд називає «ефективним аргументом», порівнює відносні кошти від набуття продуктивних ресурсів. Зі зростанням комерції тяжіння до завоювань чи руйнувань зменшується, бо це занадто дорогі засоби для економічного зростання.

- *Третя* – соціологічна гіпотеза, концентрується на тому, як торгівля допомагає збільшити контакти та взаємодію всередині суспільства. Розбудовуючи ширшу космополітичну ідентичність між суспільствами, торгівля заміщає національну відданість та конкурентні відносини між урядами, які генерують конфлікти.

- *Четверта* ґрунтується на моделях торгових угод: деякі вчені вважають, що міжнародна комерція забезпечує важливий сигнальний механізм, який може допомогти державам досягти компромісу під час кризи, не доходячи до стадії війни [10; 547–572].

Здатність комерції сприяти миру може бути обмежена тільки демократичними країнами, бо групи, які потерпають від активного втручання, можуть пролобіювати свої інтереси за допомогою урядів для ведення більш мирної політики [10; 551].

Сектори, які залежать від питання захисту держави, можуть навіть активніше підтримувати агресивну міжнародну політику з огляду на дві причини. *Перша* – зменшуючи імпорт та іноземну конкуренцію, військовий конфлікт може сприяти прибутку воєнного сектора завдяки розширенню їх частки на внутрішньому ринку. *Друга* – військове розширення також забезпечує збільшення доходу через збільшення контрольованого внутрішнього ринку за допомогою завоювань та інтеграції іншої економіки [10; 553].

Оскільки політичний вплив акторів комерції та торгівлі поширюється у відносно рівній пропорції, то більші торговельні потоки сприятимуть поширенню миру.

Колишній прем'єр-міністр Ізраїлю та один з основних гравців у мирному процесі на Близькому Сході Шимон Перес описував сучасний світ як еру переходу від світу, сповненого ворогів, до світу, сповненого загроз. Беручи до уваги приклад Європи, він констатував, що з поступом економічного розвитку, що ґрунтується на взаємозалежності, політика балансу сил та боротьба за гегемонію стають недоречними [20].

Глобальна тенденція полягає в тому, що вільна торгівля, демократія та мир підтримують розвиток одне одного: торгівля та розвиток сприяють утворенню більш представницького парламенту, і

такі парламенти проводять більш передбачувані реформи, створюючи сприятливий клімат для торгівлі та інвестицій. А оскільки торгівля та демократія сприяють миру, занепад війни створює вигідні умови для торгівлі, економічного розвитку і політичної стабільності.

Вільна торгівля в певному аспекті передбачає, що країна є демократією. Демократичні країни більш схильні до ведення моральної зовнішньої політики, зокрема в економічній сфері. Проте якщо країна не вважається демократичною, це не значить, що вона не дотримується правил загальноприйнятої моралі.

На жаль, вільна торгівля не є гарантом мирної міжнародної політики, оскільки вона насамперед залежить від інтересів провідних держав світу та фінансових груп. Так сталося перед Першою світовою війною, коли поряд з активним розвитком торгівлі між державами міжнародна система призвела до початку війни.

Тісно пов'язана з концепцією миру через вільну торгівлю та з міжнародною політикою концепція демократичного миру. Більш як 70 країн світу зараз вважаються демократіями [2]. Відповідно, їм легше розвинути вільну торгівлю між собою, і вони більше пов'язані міжнародно-правовими договорами.

Водночас постає питання: наскільки сучасна світова політика є мирною та моральною? З одного боку, є чимало міжнародно-правових актів, які регламентують ведення мирної і відповідальної зовнішньої політики державами світу. Проте з іншого – існують держави з високими позиціями, які не завжди вважають за потрібне рахуватися з іншими, або ж такі, які не беруть до уваги загальноприйняті норми через низький рівень власного розвитку.

Вважаємо також за необхідне зачепити аспект співвідношення миру, однією з граней якого є мораль, та бізнесу, який часто вважають аморальним. Бізнес має перед собою кілька основних завдань: прибуток, зміцнення своїх позицій і поширення свого впливу. Бізнес у контексті вільної торгівлі, за твердженнями багатьох вчених, передовсім І. Канта та Н. Анджела, мав би сприяти посиленню взаємозалежності між країнами світу і утвердженню думки, що вона порушить вигідність співпраці. Проте порушення моральних засад ведення вільної торгівлі і бізнесу загалом порушує засади мирного співіснування.

За словами Є. Міна, економічна взаємозалежність запроваджує конституційні обмеження та ліберальні норми, створюючи транснаціональні зв'язки, що більше сприяють згоді, ніж конфлікту. Такі матеріальні спонукальні фактори надають сили праву і моральності [19]. В свою чергу, Даніел Грінсволд виокремлює сім пунктів, які показують моральність вільної торгівлі. На його думку, вільна торгівля поважає гідність та особистий суверенітет індивіда, обмежує владу держави, спонукає індивідів виховувати моральні

цінності, зближує людей, заохочує дотримання основних прав людини, сприяє миру та годує і вдягає бідних людей [6; 11-14].

Мораль виступає перехідним фактором у дилемі: торгівля сприяє миру чи закладатиме підвалини для війни. Проте все залежить від того, як буде використовуватися торгівля у міжнародній політиці і міжнародних відносинах загалом, оскільки її можна застосувати і як зброю, і як миротворчий засіб. Мораль є складовою частиною позитивної концепції миру, і вважається, що мир неможливо розбудувати, не дотримуючись загальноприйнятих законів моралі. Позитивна концепція миру розглядає мир не тільки як відсутність війни, а й наявність позитивних факторів, таких як справедливість, дотримання прав людини, економічний добробут та повага до людської гідності.

Професор міжнародних відносин М. Муссо пояснює, що орієнтований на ринок розвиток створює норми і цінності для втілення у життя норм моралі та миру [11; 472-507]. Коли існують широко можливості співпрацювати в межах ринку (як у країнах з ринковою економікою), виникає культура співпраці, яка зміцнює взаємну повагу до особистості, заохочує переговори, компроміси, дотримання законів та рівність перед законом. Контрольовані виборцями, демократично обрані лідери у розвинутих країнах з ринковою економікою дотримуються цих норм. Їм на противагу, виборці у демократичних країнах, але без розвинутої ринкової економіки, і лідери у недемократичних країнах живуть за такими нормами та цінностями, що тільки провокують конфлікт.

Вільний ринок у торгівлі дозволяє людям пильнувати за розвитком корупції, яка підриває економічний розвиток [12]. Моральність – це більше персональна відповідальність, проте уряд має обов'язок діяти чесно, передовсім гарантуючи безпеку на робочому місці. Також уряд має відкидати морально неприйнятні торгові практики.

Отже, на сучасному етапі концепція миру через вільну торгівлю виправдовує очікування і показує досить високу ефективність, оскільки за наявності тісних економічних взаємозв'язків війна є неприпустимим явищем. Звичайно, в багатьох випадках мир, забезпечений торгівлею, не супроводжується рівністю прав, дотриманням інтересів усіх сторін, тому його можна кваліфікувати як мир негативний. Проте з розвитком вільної торгівлі спостерігатиметься тенденція до зменшення протистоянь між країнами і перехід збройного конфлікту в русло економічної співпраці.

1. Collier P. The Market for Civil War / P. Collier // Foreign Policy. – May/June 2003. – Pp. 38-45. 2. Democratic Countries of the World. – Режим доступу до статті: http://wiki.answers.com/Q/List_of_democratic_countries_in_the_world 3. Economic Freedom of the World: 2005 Annual Report / [Edited by James Gwartney and Robert Lawson with Erik Gartzke]. – September, 2005. – 188 p. (The leading index of global economic freedom) 4. Goenner Cullen F. Uncertainty of the Liberal Peace / C. F. Goenner // Journal of Peace Research. – Sep., 2004. – Vol. 41. – Pp. 589-605. 5. Graham John L. Trade Brings Peace / J. L. Graham // War and Reconciliation; [Joseph Runzo and Nancy M. Martin (eds.)]. – Cambridge University Press, 2006. – Pp.1-18. (This paper was presented at the Global Ethics & Religion Forum and Clare Hall, Cambridge University conference “War and Reconciliation: Perspectives of the World Religions” on May 26, 2003 in Cambridge, England). 6. Griswold Daniel T. Seven Moral Arguments for Free Trade / D. T. Griswold // Cato policy report. – Vol. XXIII. – July–August 2001. – No. 4. – Pp. 11-14. 7. Griswold Daniel. Trade, Democracy and Peace: The Virtuous Cycle Presentation / D. Griswold. – Cato Institute, Washington, D.C. “Peace Through Trade” Conference World Trade Centers Association Oslo, Norway, April 20, 2007. – Режим доступу до статті: <http://www.freetrade.org/node/68> 8. Indian Express. Trade for Peace. – Nov. 25, 2004. – Режим доступу до статті: <http://www.indianexpress.com/oldstory.php?storyid=59520> 9. Kant I. O wiecznym pokoju. Zarys filozoficzny / I. Kant ; [Przekład Feliks Przybylak]. – Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1993. – 86 s. 10. McDonald Patrick J. Peace through Trade or Free Trade? / P. J. McDonald // Journal of Conflict Resolution. – 2004. – Vol. 48. – Part 4. – Pp. 547-572. 11. Mousseau M. Market Prosperity, Democratic Consolidation, and Democratic Peace / M. Mousseau // Journal of Conflict Resolution. – 2000. – № 44(4). – Pp. 472-507. 12. Phillips J. Stephen. The Morality of Free Trade. A paper submitted to free market forum, Hillsdale College. The role of markets and governments in pursuing the common good. Is free trade fair trade? Dearborn, Michigan September 25–27, 2008. 13. Powell Jim. Richard Cobden’s Triumphant Crusade for Free Trade and Peace // Freeman – the ideas on liberty. – June, 1995. – Режим доступу до статті: <http://www.thefreemanonline.org/featured/richard-cobdens-triumphant-crusade-for-free-trade-and-peace/> 14. Russett B., Oneal J. R., David D. R. The Third Leg of the Kantian Tripod for Peace: International Organizations and Militarized Disputes, 1950–85 / B. Russett, J. R. Oneal, D. R. David // International Organization. – 1998. – 52(3). – Pp. 441-467. 15. The Words of Peace. The Nobel Prize laureates of the 20-th century – selections from their acceptance speeches / [Selected and edited by Irwin Abrams]. – New York: Newmarket press, 2000. –

142 p. **16.** Theories of international relations / [Scott Burchill, et al.]. – Palgrave Macmillan, 2nd edition, 2001. – 336 p. **17.** Thomas Hobbes. Leviathan. – Режим доступу до книги : <http://ia301527.us.archive.org/3/items/hobbesleviathan00hobbuoft/hobbesleviathan00hobbuoft.pdf> **18.** Weede E. The Diffusion of Prosperity and Peace by Globalization / E. Weede // The Independent Review. – 2004. – 9(2). – Pp. 165-186. – Режим доступу до статті: http://www.independent.org/pdf/tir/tir_09_2_1_weede.pdf **19.** Ye Min. Comparative Kantian Peace Theory: Economic Interdependence and International Conflict at a Group Level of Analysis / Min Ye; Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, Boston Marriott Copley Place, Sheraton Boston & Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts, Aug 28, 2002. – Режим доступу до статті : http://www.allacademic.com/meta/p66547_index.html **20.** Yomiuri Shimbun. – Tokyo : Yomiuri Shimbun Press, May 5, 1998. **21.** Спиридонова В. И. Ценностный аспект проблемы мира (по материалам западной политологии) / В. И. Спиридонова // Мир как проблема человека; [Мшвениерадзе В. В. (ред.)]. – Москва, 1990. – С. 38-63.

УДК 327 (73)

СОЮЗНИЦЬКІ ВІДНОСИНИ США ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ СПІЛЬНОТИ

Дудко І. Д.

У статті розглядаються найбільш характерні підходи до реалізації американської зовнішньої політики за президентства Б. Обами, визначаються передумови та сучасні обставини особливої ролі для США союзницьких відносин з країнами Євросоюзу і НАТО, аналізуються суперечливі аспекти цих відносин відповідно до теоретичних розробок та практики діяльності США і ЄС з гострих міжнародних проблем.

Ключові слова: США, Євросоюз, союзницькі відносини.

The article is dealing with the most typical approaches to American foreign policy realization under the presidency of B. Obama. It reveals preconditions and modern circumstances of a special role for the USA of alliance relations with European Union and NATO countries, analyses conflicting aspects of these relations with regard to theoretical research works and practical activity of the USA and EU towards acute international problems.

Keywords: USA, European Union, alliance relations.